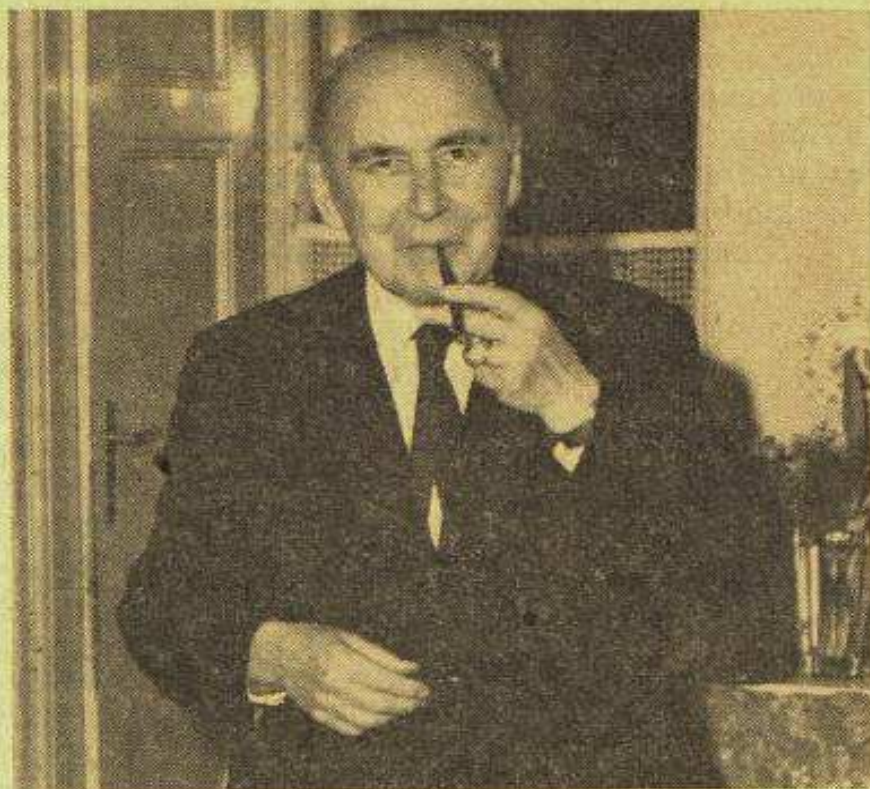

K životnímu jubileu prof. dr. Františka Hyhlíka

Univerzitní profesor RNDr. František Hyhlík, jehož pětasedmdesátiny si připomínáme 20. října t. r., je vzácný člověk s bohatými životními osudy a rozsáhlým celoživotním dílem zasahujícím do nejrůznějších oblastí společenské praxe. Ne-
ní ani dost dobře možné v sevřené podobě zachytit šíři a mnohostrannost všech jeho významných společenských a profesionálních aktivit nebo ve stručnosti zhodnotit jeho osobitý přínos pro celou řadu vědních disciplín. Nicméně je třeba při příležitosti jeho životního výročí připomenout a alespoň v náčrtu naznačit některé uzlové momenty jeho čínorodého života.

Jubilant se narodil v Loukonosech u Nového Bydžova. Jeho otec byl tesařem a matka zemědělskou dělnicí. Jako všechny mimořádně nadané děti pocházející ze skromných proletářských poměrů neměl ani František Hyhlík cestu za vzděláním jednoduchou a bezstarostnou. Přes všechny hmotné starosti však úspěšně vystudoval gymnázium v Hradci Králové a po maturitě se odborně připravoval v oborech matematika a deskriptivní geometrie nejprve na ČVUT a posléze na přírodovědecké fakultě UK v Praze. Doktorátu přírodních věd dosáhl v r. 1931 na základě disertační práce z matematiky a filozofie exaktních věd.

Připraven pro učitelství na středních školách začal svoji pedagogickou dráhu krátkým působením ve funkci výpomocného učitele na státní reálce v Turnově. Potom působil osm let jako gymnaziální profesor na Slovensku, nejprve v Nových Zámcích a později v Banské Bystrici. Na podzim r. 1939 se vrátil s rodinou do Prahy, kde byl uvolněn ze školských služeb pro odbornou a vědeckou činnost v Ústavu lidské práce. V témže ústavu, s novým označením Československý ústav práce, působil v letech 1946—51 jako přednosta odboru pro pracovní výchovu, vedení a hodnocení lidí. V letech 1951—58 vyučoval na Vojenské akademii v Praze a zde byl také jmenován docentem pedagogiky se zaměřením na pedagogickou psychologii.

Již při svém učitelském působení na Vojenské akademii zahájil doc. Hyhlík v r. 1956 přednášky z pedagogických a psychologických disciplín pro posluchače oborů knihovnictví a novinářství na tehdejší filologické fakultě UK. V r. 1958 pak přešel na katedru knihovnictví jako její stálý člen. V tomto okamžiku bude na místě zmínit se širěji o vztahu jubilanta k odborné oblasti knihovnictví a vědeckých informací.

Přechodem na katedru knihovnictví nevstupoval doc. Hyhlík do zcela neznámé odborné sféry. Vždyť již v době svého učitelského působení v Nových Zámcích vedl tamější veřejnou knihovnu. Rovněž první rozsáhlejší poválečný výzkum četby dospívající mládeže byl za spolupráce MLK v Praze a katedry knihovnictví uskutečněn pod jeho vedením. Na katedře knihovnictví tedy doc. Hyhlík organicky navázal na své předchozí praktické zkušenosti z dané oblasti a plnou vahou své pedagogicko-psychologické erudice začal přispívat k rozvoji relativně mladého a prosazujícího se studijního oboru.

V době působení doc. Hyhlíka na katedře knihovnictví doznala pedagogicko-psychologická problematika svého plného uplatnění a největšího rozkvětu zejména ve vlastní výchově a výuce knihovníků. Z počátečních 3 vyučovacích hodin v týdnu stoupl její rozsah v rozvrhu až na 15 hodin, což v celém úhrnu představovalo téměř 10 % vyučovacího času plánovaného pro všechny ročníky studia oboru. Přitom převážnou část výuky v této oblasti zajišťoval právě doc. Hyhlík. Jeho vynikající přednášky z pedagogické psychologie, psychologie čtenáře a dalších disciplín poskytovaly tehdejším studentům oboru knihovnictví obrovské množství nových a inspirativních poznatků pro praxi. Současně však byly i zcela neopakovatelným a strhujícím zážitkem, který se všem posluchačům vtiskoval nesmazatelně do paměti. Důležitou studijní pomůckou se stal pro studenty knihovnictví i jeho první učební text z oblasti psychologie čtenáře, který vydal již v r. 1958 pod názvem „Četba a její vliv na utváření osobnosti“.

Pod vlivem doc. Hyhlíka se na katedře knihovnictví začala rovněž věnovat zesílená pozornost pedagogicko-didaktickým otázkám studia knihovnictví vůbec. Řada tehdejších mladých členů katedry dodnes uznale vzpomíná na jeho pomoc při uvádění do pedagogické činnosti a do zásad vysokoškolské pedagogiky a didaktiky. Tyto zásady se postupně uplatňovaly ve výuce i v učebních textech katedry. V této souvislosti je třeba připomenout, jaký význam mělo pro studenty např. skriptum s názvem „Metodika vysokoškolského studia knihovnictví“ (SNP 1962), které bylo zpracováno z jeho iniciativy a pod jeho osobním vedením.

Doc. Hyhlík se v době svého čtyřletého působení na katedře knihovnictví zasloužil nejen o založení výrazné tradice při uplatňování pedagogicko-psychologických aspektů v teorii tradičního knihovnictví, ale vsadil tuto tradici jako vklad i do vlnku tehdy se konstituující inforatické teorie. Dnešní studium oboru knihovnictví a vědeckých informací, jakož i vědecká práce v této oblasti, nesou tedy dodnes stopy tohoto prvotního „hyhlíkovského“ vkladu.

Doc. Hyhlík udržoval svůj úzký vztah k činnosti katedry knihovnictví a vědeckých informací i v letech, kdy již nebyl v kmenovém stavu jejích učitelů. V roce 1962 se totiž stal vedoucím samostatné katedry pedagogiky a psychologie na Institutu osvěty a novinářství, který byl zřízen v r. 1960 a v němž byla katedra knihovnictví a vědeckých informací rovněž začleněna. Zde byl také v r. 1963 jmenován řádným univerzitním profesorem a dlouhá léta zde jako proděkan a nejzkušenější učitel přispíval k rozkvětu vysokoškolské instituce, která byla v roce 1965 přezvána na fakultu osvěty a novinářství a ještě později na fakultu sociálních věd a publicistiky.

Katedra prof. Hyhlíka zajišťovala pro ostatní odborné katedry fakulty nejen výuku pedagogických a psychologických disciplín, ale díky svému vedoucímu se v jejím rámci konstituoval i nový studijní obor „výchova a vzdělávání dospělých“. Již od r. 1961 totiž působil prof. Hyhlík jako hlavní řešitel a koordinátor badatelských úkolů státního plánu vědeckého výzkumu zaměřených na oblast výchovy a vzdělávání dospělých a jeho katedra byla pověřena funkcí hlavního pracoviště pro řešení těchto úkolů. Je velkou zásluhou neúnavně teoretické, praktické a organizátorské práce prof. Hyhlíka, že v r. 1968 byl nový studijní obor oficiálně uznán a že pod jeho vedením se začala rozvíjet i vědecká práce v oboru na samostatné katedře výchovy a vzdělávání dospělých. I když dnes již prof. Hyhlík ne-

stoje v čele katedry, u jejíhož zrodu stál, přesto se veškerá její činnost v rámci filozofické fakulty neustále prohlubuje a rozvíjí v duchu jeho původních východisek a intencí.

Je ještě mnoho dalších věcí z celoživotního záslužného díla prof. Hyhlíka, které zasluhují ocenění, ale není jednoduché je stručně postihnout. Jde např. o jeho rozsáhlou přednáškovou činnost na závodech, v osvětových zařízeních, v rozhlasu, v různých kursech apod. Rovněž publicistická činnost reprezentovaná stovkami článků v časopisech nebo samostatných knižních titulů vypovídá o jeho průkopnické vědecké práci i o schopnosti popularizovat nebo spoívat vědu s praxí v mnoha oborech lidské činnosti. Samostatného zhodnocení by si zasluhovalo i jeho funkcionářské působení v levicově orientovaných studentských spolcích před válkou, dále pak v KSČ, v odborech, v akademických funkcích, v Socialistické akademii, ve vědeckých radách a komisích různých institucí atd. S odstupem času se dnes zdá, že celý ten široký záběr činnosti snad ani nemohl stihnout jeden člověk. Jeho mimořádná aktivita a výkonnost však již byla oceňována i dříve a našla svůj výraz v udělení řady čestných titulů a vysokých vyznamenání.

Dnešní jubilant však nevstoupil do obecného povědomí jen svým obdivuhodným životním dílem. Vstoupil také do srdcí tisíců lidí, kteří s ním přišli do užšího kontaktu, jako nesmírně skromný, dobrý a citlivý člověk. Všichni jeho žáci, spolupracovníci, přátelé, i příležitostní známí mohou vydat svá svědectví o jeho taktu, obětavosti a pochopení pro jejich pracovní i osobní problémy. Mohou vydat svá svědectví i o dalších krásných rysech jeho harmonické osobnosti, která je klíčem k vysvětlení hloubky a opravdovosti jeho vztahu k lidem i lidí k němu.

Naše úcta k prof. Hyhlíkovi je tedy odvozena nejen od jeho díla, ale i od jeho lidských vlastností. Při příležitosti jeho 75. narozenin si to znovu připomínáme a za všechnu jeho práci i krásný vztah k lidem mu vyjadřujeme svůj obdiv a díky a do dalších let mu ze srdce přejeme hodně zdraví, pracovních sil a životního optimismu.

PhDr. L. Macák

recenze — novinky

ZDOBNOV, Nikolaj Vasil'jevič: Izbrannoje. Trudy po bibliografovedeniju i knigovedeniju. Sostavlenije, primečanija i vstupit. stat'ja M. V. Maškovoj. Moskva, Kniga 1980. 271 s. 1 obr. — Personální bibliografie N. V. Zdobnova. Jmenný rejstřík.

Výbor z díla předního sovětského teoretika a historika bibliografie a bibliografa N. V. Zdobnova (1888—1942) připravila zasvěceně doktorka pedagog. věd M. V. Maškovová, známá i u nás svými historickými a přehledovými díly z dějin ruské a sovětské bibliografie; vychází v knižnici „Trudy otečestvennych knigovedov“, která svědčí o významu, který se v SSSR přikládá rozvoji bibliografické vědy, jejíž nedílnou složkou jsou historická bádání, směřující k hodnocení dědictví teorie a praxe.

Do tohoto proudu teoretického výzkumu patří Zdobnovova osobnost snad na první místo. Zdobnov zůstává nejvýraznější postavou v dějinách sovětské bibliografie dvacátých a třicátých let v plejádě teoretiků, organizátorů a praktických bibliografů, kteří kládli základy nové historické epochy vývoje bibliografie. Jeho význam přitom překračuje toto období; je tomu tak nejen proto,

že se stal zakladatelskou osobností v marxistické historiografii bibliografie svou Historií ruské bibliografie (roku 1944 a 1947 vychází 1. vyd. dvoudílné kapitální historické práce „Istorija ruskoj bibliografii do načala XX veka“, více než pětisetstránková práce pak vychází v druhém vydání roku 1951 a v třetím roku 1955), která byla materiálovým i metodologickým východiskem pro navazující práce sovětské historiografie oboru a která byla inspirujícím zdrojem i vzorem pro naše historická bádání, ale je tomu v nemenší míře proto, že Zdobnov zanechal teoretické práce základního významu, které jsou dodnes živé nebo minimálně svým tvůrčím duchem inspirativní pro rozvoj teoretického myšlení v bibliografii.

M. V. Maškovová vybrala z celkového počtu 180 publikovaných a 80 dosud nezveřejněných prací 12 hlavních a vytvořila tak výbor, který představuje v jistém reprezentativním výběru a alespoň v hrubých rysech Zdobnovovo teoretické dědictví, které udivuje svou tematickou šíří i hloubkou analýzy. Sborník vybraných děl je vzorný po stránce obsahové i svým informačním vybavením. Výboru předchází dvacetistránková hodnotící životopisná studie, výbor je opatřen